RNI No. MAHBIL /2009/31733

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार—अ

वर्ष ११, अंक ११८(१६)] बुधवार, सप्टेंबर २४, २०२५/ आश्विन २, शके १९४७ [पृष्ठे ७, किंमत : रुपये १५.००

असाधारण क्रमांक ४३६

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने केंद्रीय अधिनियमांन्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक—अ आणि एक—ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक २४ सप्टेंबर, २०२५.

अधिसूचना

भारताचे संविधान.

क्रमांक आस्थाप्र-२०२१/प्र.क्र.८(भाग-क)/आस्थापना—२.— भारताच्या संविधानाच्या अनुच्छेद ३०९ च्या परंतुकाद्वारे प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करुन, महाराष्ट्राचे राज्यपाल, याव्दारे, महाराष्ट्र शासनाच्या इतर मागास बहुजन कल्याण विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखालील इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालयामधील वरिष्ठ निरीक्षक (इतर मागास बहुजन कल्याण) (गट-क), निरीक्षक (इतर मागास बहुजन कल्याण) (गट-क), कार्यालय अधीक्षक (गट-क), प्रमुख लिपिक (गट-क), वरिष्ठ लिपिक (गट-क) या पदांच्या सेवाप्रवेशाचे विनियमन करणारे पुढील नियम करीत आहेत :—

१. **संक्षिप्त नाव :—** या नियमांस, वरिष्ठ निरीक्षक (इतर मागास बहुजन कल्याण), निरीक्षक (इतर मागास बहुजन कल्याण), कार्यालय अधीक्षक (गट-क), प्रमुख लिपिक (गट-क) व वरिष्ठ लिपिक (गट-क) सेवाप्रवेश नियम, २०२३, असे म्हणावे.

२. **व्याख्या :—** या नियमांत, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ आवश्यक नसेल तर,—

(क) "पदवी" याचा अर्थ, सांविधिक विद्यापीठाची कोणत्याही शाखेतील पदवी किंवा तिच्याशी समतुल्य असल्याचे शासनाने घोषित केलेली इतर कोणतीही अर्हता, असा आहे;

(ख) "संचालनालय" याचा अर्थ, इतर मागास बहुजन कल्याण विभागाच्या प्रशासकीय नियंत्रणाखालील इतर मागास बहुजन कल्याण संचालनालय, असा आहे;

(ग) "पदोन्नतीची पात्रता" याचा अर्थ, शासनाने वेळोवेळी काढलेले नियम, शासन निर्णय किंवा आदेश यांमध्ये पदोन्नतीसाठी विनिर्दिष्ट केलेल्या अटी व शर्तीनुसार असलेली पदोन्नतीची पात्रता, असा आहे;

(घ) "शासन" याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासन, असा आहे;

(ङ) "शासकीय वाणिज्यिक प्रमाणपत्र" याचा अर्थ, महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषदेने किंवा शासकीय परीक्षा मंडळ केंद्र, शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन याने प्रदान केलेले टंकलेखनामधील किंवा संगणक टंकलेखनामधील प्रमाणपत्र, असा आहे आणि त्यात, या प्रयोजनासाठी शासनाकडून विशेषतः मान्यता देण्यात येईल अशा इतर कोणत्याही संस्थेने दिलेल्या प्रमाणपत्राचा समावेश होतो;

(च) "इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग" याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासनाचा इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग, असा आहे;

(छ) "निवड समिती" याचा अर्थ, शासकीय सेवेतील गट-क पदाच्या प्रत्यक्ष सेवाभरतीकरिता उमेदवारांच्या निवडीच्या प्रयोजनार्थ, शासनाने वेळोवेळी घटित केलेली समिती, असा आहे.

३. "**वरिष्ठ निरीक्षक (इतर मागास बहुजन कल्याण) (गट-क)**" या पदावरील नियुक्ती, पदोन्नतीसाठी पात्र असणाऱ्या आणि निरीक्षक (इतर मागास बहुजन कल्याण) (गट-क) या पदावरील तीन वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतकी नियमित सेवा असणाऱ्या व पदवी धारण करणाऱ्या उक्त पद धारण करणाऱ्या व्यक्तींच्या सामायिक ज्येष्ठता सूचीनुसार सामायिक ज्येष्ठतेच्या आधारे, योग्य व्यक्तींच्या पदोन्नतीने करण्यात येईल.

४. "**निरीक्षक (इतर मागास बहुजन कल्याण) (गट-क)**", या पदावरील नियुक्ती, एकतर,—

(क) जे उमेदवार, पुढील निकषांची पूर्तता करतात अशा, त्यासाठी घेतलेल्या स्पर्धात्मक परीक्षेच्या निकालाच्या आधारे निवड समितीने शिफारस केलेल्या उमेदवारांमधून, नामनिर्देशनाद्वारे करण्यात येईल :—

(एक) वयोमर्यादा.—

(क) किमान वयोमर्यादा.— त्या पदाच्या भरतीच्या जाहिरातीनुसार अर्ज स्वीकृतीच्या अंतिम दिनांकास अठरा वर्षे वय पूर्ण केलेले.

(ख) कमाल वयोमर्यादा.— त्या पदाच्या भरतीच्या जाहिरातीनुसार अर्ज स्वीकृतीच्या अंतिम दिनांकास राखीव प्रवर्गातील नसलेल्या व्यक्तींसाठी अडतीस वर्षे वय पूर्ण केलेले व राखीव प्रवर्गातील असलेल्या व्यक्तींसाठी त्रेचाळीस वर्षे वय पूर्ण केलेले.

(दोन) किमान शैक्षणिक अर्हता.—

(क) सांविधिक विद्यापीठाची कोणत्याही शाखेतील पदवी किंवा तिच्याशी समतूल्य असल्याचे शासनाने घोषित केलेली इतर कोणतीही शैक्षणिक अर्हता धारण करीत असलेले;

किंवा

(ख) जी व्यक्ती, खंड (क) च्या उपखंड (दोन) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेली अर्हता धारण करते अशा, शासनाने, याबाबतीत वेळोवेळी काढलेल्या आदेशांनुसार अनुकंपातत्त्वावर, योग्य व्यक्तीच्या, नियुक्तीने करण्यात येईल.

५. "**कार्यालय अधीक्षक (गट-क)**" या पदावरील नियुक्ती, एकतर,—

(क) पदोन्नतीसाठी पात्र असणाऱ्या आणि प्रमुख लिपिक (गट-क) या पदावरील तीन वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतकी नियमित सेवा असणाऱ्या व पदवी धारण करणाऱ्या, उक्त पद धारण करणाऱ्या व्यक्तींच्या सामायिक ज्येष्ठता सूचीनुसार, सामायिक ज्येष्ठतेच्या आधारे, योग्य व्यक्तीच्या पदोन्नतीने करण्यात येईल;

किंवा

(ख) जे उमेदवार, पुढील निकषांची पूर्तता करतात अशा, त्यासाठी घेतलेल्या स्पर्धात्मक परीक्षेच्या निकालाच्या आधारे निवड समितीने शिफारस केलेल्या उमेदवारांमधून, नामनिर्देशनाद्वारे करण्यात येईल :—

(एक) वयोमर्यादा.—

(क) किमान वयोमर्यादा.— त्या पदाच्या भरतीच्या जाहिरातीनुसार अर्ज स्वीकृतीच्या अंतिम दिनांकास अठरा वर्षे वय पूर्ण केलेले.

(ख) कमाल वयोमर्यादा.— त्या पदाच्या भरतीच्या जाहिरातीनुसार अर्ज स्वीकृतीच्या अंतिम दिनांकास राखीव प्रवर्गातील नसलेल्या व्यक्तींसाठी अडतीस वर्षे वय पूर्ण केलेले व राखीव प्रवर्गातील असलेल्या व्यक्तींसाठी त्रेचाळीस वर्षे वय पूर्ण केलेले.

(दोन) किमान शैक्षणिक अर्हता.—

(क) सांविधिक विद्यापीठाची कोणत्याही शाखेतील पदवी किंवा तिच्याशी समतूल्य असल्याचे शासनाने घोषित केलेली इतर कोणतीही अर्हता धारण करीत असलेले;

(ख) मराठी टंकलेखनामध्ये प्रति मिनिट ३० शब्द पेक्षा कमी नसतील इतक्या शब्द गतीसह आणि इंग्रजी टंकलेखनामध्ये प्रति मिनिट ४० पेक्षा कमी नसेल इतक्या शब्द गतीसह शासकीय वाणिज्यिक प्रमाणपत्र किंवा संगणक टंकलेखन प्रमाणपत्र धारण केलेले;

किंवा

(ग) जी व्यक्ती खंड (ख) च्या उपखंड (दोन) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेली अर्हता धारण करते अशा, शासनाने, याबाबतीत वेळोवेळी काढलेल्या आदेशानुसार, अनुकंपा तत्त्वावर योग्य व्यक्तीच्या, नियुक्तीने करण्यात येईल.

६. **"प्रमुख लिपिक (गट-क)"** या पदावरील नियुक्ती, पदोन्नतीसाठी पात्र असणाऱ्या आणि वरिष्ठ लिपिक (गट-क) या पदावरील तीन वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतकी नियमित सेवा असणाऱ्या व पदवी धारण करणाऱ्या, उक्त पद धारण करणाऱ्या व्यक्तींच्या सामाईक ज्येष्ठता सूचीनुसार, सामाईक ज्येष्ठतेच्या आधारे, योग्य व्यक्तीच्या पदोन्नतीने करण्यात येईल.

७. **"वरिष्ठ लिपिक (गट-क)"** या पदावरील नियुक्ती, पदोन्नतीसाठी पात्र असणाऱ्या आणि कनिष्ठ लिपिक (गट-क) या पदावरील तीन वर्षांपेक्षा कमी नसेल इतकी नियमित सेवा असणाऱ्या व पदवी धारण करणाऱ्या, उक्त पद धारण करणाऱ्या व्यक्तींच्या सामाईक ज्येष्ठता सूचीनुसार, सामाईक ज्येष्ठतेच्या आधारे, योग्य व्यक्तीच्या पदोन्नतीने करण्यात येईल.

८. नियम ५ मध्ये नमूद केलेल्या पदावरील नियुक्ती, अनुकंपा तत्त्वावरील नियुक्तीसह पदोन्नतीने व नामनिर्देशनाने, ५०:५० या प्रमाणात करण्यात येईल.

९. (१) नियम ३, ५, ६ किंवा ७ मध्ये नमूद केलेल्या पदांवर पदोन्नतीने नियुक्त करावयाची व्यक्ती, उक्त पदावर पदोन्नती देण्यापूर्वी अगोदरच मराठी भाषा व हिंदी भाषा परीक्षा उत्तीर्ण नसेल किंवा त्या परीक्षा उत्तीर्ण होण्यापासून सूट देण्यात आलेली नसेल तर, ती, त्याबाबतीत शासनाने वेळोवेळी केलेल्या नियमांनुसार, हिंदी भाषा व मराठी भाषा परीक्षा उत्तीर्ण करील.

(२) नियम ४ व ५ मध्ये नमूद केलेल्या पदांवर नामनिर्देशनाद्वारे नियुक्त केलेली व्यक्ती, अगोदरच मराठी भाषा व हिंदी भाषा उत्तीर्ण नसेल किंवा त्या परीक्षा उत्तीर्ण होण्यापासून तिला सूट देण्यात आलेली नसेल तर, ती, त्याबाबतीत शासनाने वेळोवेळी केलेल्या नियमांनुसार, नियुक्तीनंतर विहित काल मर्यादेत मराठी भाषा व हिंदी भाषा परीक्षा उत्तीर्ण करील. ती व्यक्ती, या परीक्षा उत्तीर्ण होईपर्यंत, वार्षिक वेतन वाढीसाठी किंवा पुढील पदोन्नतीच्या पदांवरील पदोन्नतीसाठी पात्र असणार नाही.

१०. (१) नियम ३, ५, ६ किंवा ७ मध्ये नमूद केलेल्या पदांवर पदोन्नतीने नियुक्त करावयाची व्यक्ती, उक्त पदावर पदोन्नती देण्यापूर्वी तिला संगणक हाताळणी प्रमाणपत्र धारण करण्यापासून सूट देण्यात आली नसेल तर, ती, त्याबाबतीत शासनाने वेळोवेळी केलेल्या नियमांनुसार किंवा काढलेल्या आदेशांनुसार विहित केलेले संगणक हाताळणी प्रमाणपत्र धारण करील.

(२) नियम ४ किंवा ५ मध्ये नमूद पदांवर नामनिर्देशनाद्वारे नियुक्त केलेली व्यक्ती, तिला संगणक हाताळणी प्रमाणपत्र धारण करण्यापासून सूट देण्यात आली नसेल तर, ती, याबाबतीत शासनाने वेळोवेळी विहित केलेले असे संगणक हाताळणी प्रमाणपत्र, नियुक्तीनंतर विहित कालमर्यादेत धारण करील, अन्यथा, ती व्यक्ती, ते प्रमाणपत्र धारण करीपर्यंत, वार्षिक वेतनवाढीसाठी किंवा पुढील पदोन्नतीच्या पदावरील पदोन्नतीसाठी पात्र असणार नाही.

११. (१) नियम ४ किंवा ५ मध्ये नमूद केलेल्या पदावर नामनिर्देशनाद्वारे नियुक्तीसाठी शिफारस केलेली व्यक्ती, महाराष्ट्र नागरी सेवा (लहान कुटुंबांचे प्रतिज्ञापन) नियम, २००५ याच्या तरतुदींनुसार आणि याबाबत शासनाने वेळोवेळी केलेले अन्य कोणतेही नियम, काढलेले आदेश किंवा केलेले कोणतेही संलेख यांनुसार लहान कुटुंबाचे प्रतिज्ञापन सादर करील.

(२) लहान कुटुंबाचे प्रतिज्ञापन सादर करण्याच्या दिनांकास, दोनपेक्षा अधिक अपत्ये असणारी व्यक्ती, शासकीय सेवेतील नियुक्तीसाठी अपात्र असेल.

(३) एखाद्या व्यक्तीची शासकीय सेवेत नियुक्ती झाल्यानंतर, जर तिला नियुक्तीच्या वेळी किंवा त्यानंतर दोनपेक्षा अधिक अपत्ये असल्याचे सिध्द झाले तर, ती व्यक्ती, शासकीय सेवेतील उक्त पदावर कायम राहण्यासाठी अपात्र असेल.

१२. नियम ३, ४, ५, ६ किंवा ७ मध्ये नमूद केलेल्या पदावर नियुक्त केलेली व्यक्ती, महाराष्ट्र राज्यात कुठेही बदलीसाठी पात्र असेल.

१३. कोणत्याही शासकीय कर्मचाऱ्याच्या नियुक्तीनंतर, शासनाने वेळोवेळी केलेले कोणतेही नियम, काढलेले आदेश किंवा निर्णय यामध्ये शासनाने विनिर्दिष्ट केलेल्या अटी व शर्ती देखील अशा शासकीय कर्मचाऱ्यास लागू राहतील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

आप्पासो धुळाज (भा.प्र.से.),
सचिव,
इतर मागास बहुजन कल्याण विभाग.

OTHER BACKWARD BAHUJAN WELFARE DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mumbai 400 032, dated 24 September, 2025.

NOTIFICATION

CONSTITUTION OF INDIA.

No. Asthapra-2021/CR.8(Part-C)/Asthapana-2.— In exercise of the powers conferred by the proviso to article 309 of the Constitution of India, the Governor of Maharashtra is hereby pleased to make the following rules regulating recruitment to the posts of the Senior Inspector (Other Backward Bahujan Welfare) (Group-C), Inspector (Other Backward Bahujan Welfare) (Group-C), Office Superintendent (Group-C), Head Clerk (Group-C), Senior Clerk (Group-C), in the Directorate of Other Backward Bahujan Welfare under the administrative control of the Other Backward Bahujan Welfare Department of the Government of Maharashtra, namely :—

1. *Short title*.— These rules may be called the, Senior Inspector (Other Backward Bahujan Welfare), Inspector (Other Backward Bahujan Welfare), Office Superintendent (Group-C), Head Clerk and Senior Clerk (Group-C), Recruitment Rules 2023.

2. *Definition* :— In these rules unless the context requires otherwise—

(*a*) "degree" means a degree of any discipline of a statutory university or any other qualification declared by the Government to be equivalent thereto ;

(*b*) "Directorate of Other Backward Bahujan Welfare" means, Directorate of Other Backward Bahujan Welfare under the administrative control of the Other Backward Bahujan Welfare Department ;

(*c*) "Eligibility for pormotion" means the eligibility for promotion in accordance with the terms and conditions specified for promotion in rules, resolutions or orders issued by the Government, for time to time ;

(*d*) "Government" means the Government of Maharashtra ;

(*e*) "Government Commercial Certificate" means a certificate in typing or computer typing awarded by the Maharashtra State Council of Examinations or the Bureau of Government Examination Board, Department of Education, Government of Maharashtra and it includes a certificate issued by any other institution as may be specifically approved by the Government for this purpose ;

(*f*) "Other Backward Bahujan Welfare Department" means the Other Backward Bahujan Welfare Department of the Government of Maharashtra ;

(*g*) "Selection Committee" means Committee, constituted from time to time by the Government for the purpose of selection of candidates for direct recruitment to the post of Group-C in the Government Service.

3. Appointment to the post of Senior Inspector (Other Backward Bahujan Welfare) (Group-C) shall be made by promotion of a suitable person having eligibility for promotion and having not less than three years continuous service on the post of Inspector (Other Backward Bahujan Welfare) (Group-C) and possesses the degree, on the basis of common seniority, as per the common seniority list of persons holding the said post.

4. Appointment to the post of Inspector (Other Backward Bahujan Welfare) (Group-C) shall be made either,—

(*a*) by nomination from amongst the candidates recommended by the Selection Committee on the basis of result of competitive examination conducted therefor, who fulfils the following criteria, namely :—

(*i*) *Age limit*.—

(A) Lower Age Limit.— Eighteen years completed as on the last date of receipt of applications as per advertisement for recruitment to the post.

(B) Upper Age Limit.— Thirty-eight years of age completed for the persons not belonging to reserved categories and forty three years completed for the persons belonging to reserved categories as on the last date of receipt of applications as per advertisement for recruitment to the post.

(*ii*) *Minimum Educational Qualification.*—

(A) Possesses a degree in any discipline from statutory university or any other educational qualification declared by the Government to be equivalent thereto; or

(B) by appointment of a suitable person on compassionate ground, in accordance with the orders issued in this behalf by the Government, from time to time, who possesses qualifications specified in sub-clause (*ii*) of clause (*a*).

5. Appointment to the post of Office Superintendent (Group-C) shall be made either,—

(*a*) by promotion of a suitable person having eligibility for promotion and having not less than three years continuous service on the post of Head Clerk (Group-C) and possesses degree, on the basis of common seniority, as per the common seniority list of persons holding the said post ; or

(*b*) by nomination from amongst the candidates recommended by the Selection Committee on the basis of result of competitive examination conducted therefor, who fulfils the following criteria, namely :—

(*i*) *Age limit*.—

(A) Lower Age Limit.— Eighteen years completed as on the last date of receipt of applications as per advertisement for recruitment to the post.

(B) Upper Age Limit.— Thirty-eight years of age completed for the persons not belonging to reserved categories and forty three years completed for the persons belonging to reserved categories as on the last date of receipt of applications as per advertisement for recruitment to the post,

(ii) Minimum Educational Qualification.—

(A) possesses a degree in any discipline from statutory university or any other educational qualification declared by the Government to be equivalent thereto;

(B) possesses the Government Commercial Certificate or Computer Typing Certificate with a speed of not less than 30 words per minute in Marathi typing or 40 words per minute in English typing; or

(*c*) by appointment of a suitable person on compassionate ground, in accordance with the orders issued in this behalf by the Government, from time to time, who possesses qualifications specified in sub- clause (*ii*) of clause (*b*).

6. Appointment to the post of Head Clerk (Group-C) shall be made by promotion of a suitable person having eligibility for promotion and having not less than three years continuous service on the post of Senior Clerk (Group-C) and possesses degree, on the basis of common seniority, as per the common seniority list of persons holding the said post.

7. Appointment to the post of Senior Clerk (Group-C) shall be made by promotion of a suitable person having eligibility for promotion and having not less than three years continuous service on the post of Junior Clerk (Group-C) and possesses degree, on the basis of common seniority, as per the common seniority list of persons holding the said post.

8. Appointment to the post mentioned in rule 5 shall be made by promotion and nomination including the appointment on the compassionate ground in the ratio of 50:50.

9. (*1*) A person to be appointed to the posts mentioned in rule 3, 5, 6 or 7 by promotion shall pass the Marathi and Hindi languages examinations as per the rules made in that behalf by the Government, from time to time, unless he has already passed or has been exempted from passing those examinations before getting promoted to the said post.

(*2*) A person appointed to the posts mentioned in rules 4 and 5 by nomination shall pass the Marathi and Hindi languages examinations as per the rules made in that behalf by the Government, from time to time, within the prescribed time limit after appointment, unless he has already passed or has been exempted from passing those examinations. He shall not be eligible for annual increment or promotion to the next promotional post until he passes those examinations.

10. (*1*) A person to be appointed to the posts mentioned in rule 3, 5, 6 or 7 by promotion shall possess a certificate of Computer Operations prescribed by rules or orders issued in that behalf by the Government, from time to time, unless he has been exempted therefrom before getting promoted to the said post.

(*2*) A person appointed to the posts mentioned in rule 4 or 5 by nomination shall possess a Certificate of Computer Operations prescribed by the Government, from time to time, within the prescribed time limit after appointment, unless he has been exempted from possessing such Certificate of Computer Operations, otherwise he shall not be eligible for annual increment or promotion to the next promotional post until he possess the same.

11. (*1*) A person recommended for appointment by nomination to the posts mentioned in rule 4 or 5 shall submit a declaration of Small Family as per the provisions of the Maharashtra Civil Services (Small Family Declaration) Rules, 2005 or any other rules, orders or any instruments issued in this behalf by the Government, from time to time.

(*2*) A person having more than two children on the date of submission of Declaration of Small Family shall be disqualified for the appointment in Government Service.

(*3*) After appointment of a person in the Government service, if it is proved that he has more than two children at the time of appointment or thereafter, then he shall be disqualified for continuing on the said post in Government service.

12. A person appointed to the posts mentioned in rule 3, 4, 5, 6 or 7 shall be liable for transfer anywhere in the State of Maharashtra.

13. The terms and conditions specified by the Government, subsequent to the appointment of any Government Servant in any rules, orders or resolutions issued by the Government, from time to time, shall also be applicable to the Government Servant.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

APPASO DHULAJ (I.A.S.)
Secretary,
Other Backward Bahujan Welfare Department.

ON BEHALF OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATION, PRINTED AND PUBLISHED BY DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE, PRINTED AT GOVERNMENT CENTRAL PRESS, 21—A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004 AND PUBLISHED AT DIRECTORATE OF GOVERNMENT PRINTING, STATIONERY AND PUBLICATIONS, 21—A, NETAJI SUBHASH ROAD, CHARNI ROAD, MUMBAI 400 004. EDITOR : DIRECTOR, RUPENDRA DINESH MORE.